

REGERINGSRÄTTENS BESLUT

Mål nr
7399-05

meddelat i Stockholm den 28 maj 2008

KLAGANDE

AA

Ombud: BB

MOTPART

TioHundranämnden
Box 801
761 28 Norrtälje

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrättens i Stockholm dom den 5 december 2005 i mål nr 4270-05
(bilaga)

SAKEN

Bistånd enligt socialtjänstlagen

Dok.Id 54206

Postadress

Box 2293

103 17 Stockholm

Besöksadress

Birger Jarls torg 5

Expeditionstid

09:00-12:00

13:00-15:00

Telefon

08-561 676 00

Telefax

08-561 678 20

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Regeringsrätten undanröjer kammarrättens dom och fastställer länsrättens beslut. Till stöd för sin talan anför hon i huvudsak vad hon tidigare har anfört i underinstanserna.

TioHundranämnden, som har tagit över Omsorgsnämndens i Norrtälje kommun ansvarsområden, bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Norrtälje kommun ställer sig frågande till påståendet att det skulle vara den blivande vistelsekommunen som i första hand ska planera en semestervistelse för en person med stort hjälpbehov (brukare). I första hand ska denna planering ske av brukarens ordinarie handläggare i hemkommunen. Den ordinarie handläggaren planerar för insatsernas tillhandahållande genom att sluta avtal med annan om att utföra redan beviljad hemtjänst. Brukaren har redan beviljad hemtjänst och hemställer endast om förändrad verkställighet. Det torde inte vara lagstiftarens vilja att brukaren måste genomgå en ny utredning och skapa nya kontakter med en ny nämnd i en annan kommun endast för att få redan beviljade insatser utförda under en semestervistelse. Det kan vidare te sig orimligt att upprätthålla en ordning som ställer krav på dubbelutredning kring brukare som redan har beviljat bistånd. – Om brukare ska kunna erhålla bistånd även från den blivande vistelsekommunen ska brukare således kunna ha två identiska biståndsbeslut samtidigt, ett från hemkommunen och ett från vistelsekommunen. Detta kan inte heller vara lagstiftarens vilja eftersom socialtjänstlagen (2001:453), SoL, anger att ”den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt”. Eftersom behoven redan är tillgodosedda äger en blivande vistelsekommun inte bevilja bistånd. – I avgörandet RÅ 2004 ref. 79 anger Regeringsrätten följande: ”Med kommunens yttersta ansvar för den som vistas i kommunen följer enligt fast rättspraxis en skyldighet för kommunen att tillfälligt ge den enskilde vård med vilken inte kan anstå i avvaktan på att ansvarig huvudman vidtar behövliga insatser (RÅ 84 2:63, RÅ 1991 ref. 92 och RÅ 1992 ref. 57). Att motiven till nu gällande socialtjänstlag kan ge uttryck för en mera restriktiv syn härvidlag (prop. 2000/01:80 s. 93) föranleder inte Regeringsrätten att ändra sin praxis, då lagen på denna punkt, som framgått, inte ändrats i sak.” – Även om angivet rättsfall berör annat än planerad semestervistelse i annan kommun än hemkommunen anges att en kommun ska ge tillfällig vård för dem som vistas i kommunen i avvaktan på att ansvarig huvudman vidtar behövliga

insatser. I här aktuellt ärende torde ansvarig huvudman vara hemkommunen.

Sveriges Kommuner och Landsting har yttrat sig i målet och anfört bl.a. följande. Av 2 kap. 1 och 2 §§ SoL framgår att varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. – Enligt 4 kap. 1 § SoL har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. – Enligt 2 kap. 3 § SoL har en person, som önskar flytta till en annan kommun, under vissa förutsättningar rätt att ansöka om vård- och omsorgsinsatser i denna kommun. I 16 kap. 2 § SoL finns bestämmelser om ansvar i vissa fall för annan kommun än vistelsekommunen. – Enligt 11 kap. 1 § SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. – AA har ansökt om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL i form av bl.a. trygghetslarm och hjälp med matinköp under en planerad vistelse i sin sommarbostad. Hennes avsikt att under den uppgivna perioden vistas i sommarbostaden och hennes behov av att då erhålla visst stöd har inte ifrågasatts. I praxis har fastslagits att vistelsekommunen har att ansvara för bistånd under den enskildes sommarvistelse utanför bosättningskommunen (RÅ 84 2:33 I och II). – Bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ SoL har avgörande betydelse för ansvarsfördelningen kommunerna emellan med avseende på den enskildes behov av stöd och hjälp. Att dessa bestämmelser även ska anses reglera när själva administrationen av en ansökan om bistånd kan inledas kan däremot inte anses självklart. Tvärtom talar starka skäl emot en sådan tolkning. – En person med stort hjälpbehov bör rimligen ha möjlighet att med viss framförhållning planera en semestervistelse utanför sin hemkommun. Även den blivande vistelsekommunen har i ett sådant fall ett intresse av att kunna planera för insatsernas tillhandahållande. Utan denna planeringsmöjlighet kan den enskildes behov endast mötas genom akuta insatser, vilket knappast kan ha varit lagstiftarens avsikt. Det kan vidare te sig orimligt att upprätthålla en ordning som ställer krav på utredning kring frågan om var den enskilde rent fysiskt befunnit sig vid ansökningstillfället. En sådan reglering skulle regelmässigt kunna sättas ur spel genom att den enskilde, t.ex. med hjälp av anhöriga, beger sig till den tänkta vistelsekommunen endast i avsikt att kunna inge sin ansökan om bistånd. – En rimlig tolkning av bestämmelsen om vistelsekommunens yttersta ansvar skulle följaktligen kunna vara att denna bestämmelses betydelse är begränsad till att avse frågan om hur ansvaret för att tillgodose den enskildes behov ska fördelas mellan kommunerna. Bestämmelsen skulle enligt ett sådant synsätt således inte utsträckas till att även vara en princip av betydelse för när handläggning kan inledas. – Det

är emellertid, bl.a. mot bakgrund av regleringen i 2 kap. 3 § SoL, mycket tveksamt om den kommunala kompetensen, utan uttrycklig reglering, kan anses omfatta handläggning av ärenden avseende personer som varken vistas i, är bosatta i eller avser att flytta till kommunen.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Enligt 4 kap. 1 § SoL har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

I 2 kap. 2 § SoL föreskrivs att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. En bestämmelse av samma lydelse fanns i 3 § i den tidigare socialtjänstlagen (1980:620) som gällde fram till den 1 januari 2002. I den tidigare socialtjänstlagen hade med verkan fr.o.m. den 1 januari 1998 i 6 h § införts regler om rätt för den som önskar flytta till en annan kommun och som har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser att hos den kommunen ansöka om sådana insatser (SFS 1997:313 och 740). Motsvarande regler finns nu i 2 kap. 3 § SoL. I SoL finns vidare regler som innebär undantag från huvudprincipen om vistelsekommunens ansvar i vissa fall (16 kap. 2 §).

Regeringsrätten slog år 1984 fast att om en biståndsbehövande tillbringar sin sommarvistelse i en annan kommun än den vanliga vistelsekommunen det är den förstnämnda kommunen som har ansvar för att han eller hon får bistånd under sommarvistelsen (RÅ 84 2:33 I och II). I de avgörandena diskuterades inte frågan om den enskilde har rätt att ansöka om bistånd innan sommarvistelsen påbörjats. Varken i den lag som gällde då eller i nuvarande SoL finns några regler om detta. Den enda reglering som finns av hur den enskilde ska gå till väga när han eller hon önskar bistånd från en annan kommun än vistelsekommunen är den som tillkom år 1998 och som gäller den situationen att någon som har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser önskar flytta till en annan kommun. Att det införts en reglering som gäller den speciella situationen kan enligt Regeringsrättens bedömning inte ges den innebörden att den enskilde i övriga fall inte skulle ha någon möjlighet att ansöka om bistånd hos en annan kommun än den i vilken han eller hon vistas vid ansökningstillfället. Tvärtom skulle en sådan tillämpning av SoL i praktiken innebära en urholkning av den enskildes rätt att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Nämnden borde alltså ha prövat AAs ansökan. Eftersom den tid som ansökan avser numera passerats ska målet avskrivas.

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten avskriver målet.

Kjerstin Nordborg

Marianne Eliason

Anna-Karin Lundin

Carl Gustav Fernlund

Olle Stenman

Hans Öjemark
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avdelning I
Föredraget 2008-04-30